Inhoud

Inleiding

Het beste van Canada 6
Hoop en belofte 17
Op zoek naar een identiteit 18

Geschiedenis & Karakteristieken

Belangrijke data 26
Een natie in ontwikkeling 29
De ontdekkingsreizen 35
Nieuw-Frankrijk 39
De komst van de Britten 49
De federatie Canada 53
De geboorte van het dominion Canada 57
Kolonisatie en oorlog 59
Naoorlogse voorspoed 65
Architectonische hoogtepunten 72
De Fransen en de Britten 77
De Inuit 83
Kunst en cultuur 91
Inuit-kunst 100
Werk en ontspanning 103
Eten en drinken 109

Reizen door Canada

Inleiding 121
Centraal-Canada 125
Toronto 127
De CN Tower 135
Comedyclubs 139
Ontario 141
Montréal 169
Parc du Mont-Royal 172
Actief in de natuur 182
Québec 185
Het oosten 207
New Brunswick 209
Nova Scotia 219
Walvissen kijken langs de kust 234
Prince Edward Island 237
Newfoundland en Labrador 245
Het westen 255
Vancouver 257
De wijnen van BC 266
British Columbia 271
Flora en fauna van het westen 284
Alberta 287
Rodeo's: Alberta's passie 295
Saskatchewan 297
Manitoba 305
Het noorden 315
Yukon Territory 317
Leven in een witte sneeuwwereld 322
Northwest Territories 325
Nunavut 332

Reisinformatie

Vervoer **338**
Praktische informatie **341**
Lezenswaard **350**

Voor een volledige inhoudsopgave van de Reisinformatie zie pagina 337.

Fotoverantwoording **352**
Colofon **353**
Index **354**

Kaarten

Canada **122**
Toronto **128**
Zuid-Ontario **142**
Ottawa **146**
Montréal **170**
Québec **186**
Noord-Québec **186**
Ville de Québec **192**
New Brunswick **210**
Nova Scotia **220**
Prince Edward Island **238**
Newfoundland **246**
Vancouver **258**
British Columbia en Alberta **268**
Victoria **272**
Saskatchewan en Manitoba **298**
Yukon Territory **318**
Northwest Territories en Nunavut **326**
Voorflap Canada
Achterflap Ottawa; Montréal Metro; Toronto Metro en Rapid Transit System

Het beste van Canada: topbezienswaardigheden

△ **Ville de Québec**. Deze kleine stad is een fascinerend stukje Europa in Noord-Amerika. Maak een wandeling door de oude stad en snuif de unieke sfeer van Ville de Québec op. *Zie blz. 193.*

▽ **Hoofdstad van de ijsberen**. Churchill in Manitoba is elke herfst een tussenstop voor tal van ijsberen, die daar wachten tot het ijs in de Hudson Bay sterk genoeg is om hun reis voort te zetten. *Zie blz. 310.*

△ **Niagara Falls**, Ontario. Vanaf de Table Rock hebt u een fantastisch uitzicht op het donderende water van de Canadese Horseshoe Falls en de American Falls - en u hoeft er niet eens wat voor te betalen! *Zie blz. 155.*

△ **Carnaval de Ville de Québec**. Een eerbetoon aan de winter, met onder andere wintersportcompetities en wedstrijden ijssculpturen maken.

△ **T. Rex Discovery Centre**. In dit centrum in Eastend, Saskatchewan, worden fossielen tentoongesteld, waaronder een compleet skelet van een Tyrannosaurus rex. *Zie blz. 302*.

△ **De Cabot Trail**. Een spectaculaire, bijna 300 km lange weg rond Cape Breton in Nova Scotia die langs kleine vissersdorpjes slingert, nu eens hoog op de kliffen, dan weer op zeeniveau. *Zie blz. 230.*

▷ **Stanley Park**. Deze ruim 400 ha grote oase met majestueuze ceders, dennen en sparren is het pronkstuk van Vancouver. De 10 km lange promenade is het domein van joggers, skaters, fietsers en wandelaars. *Zie blz. 257.*

◁ **De aurora borealis**. Zelfs wie weet hoe het noorderlicht ontstaat, zal er nooit genoeg van krijgen. Laat u hypnotiseren door dit dansende licht in een van de drie territoria van Canada.

△ **Signal Hill**, St John's, Newfoundland. De plek waar Marconi de eerste draadloze boodschap over de Atlantische Oceaan ontving, biedt een fantastisch uitzicht over de Atlantische Oceaan, de haven en de stad. *Zie blz. 249*.

▷ **Calgary Stampede**. Een van de grootste rodeo's ter wereld met kantinewagenraces en alle denkbare andere rodeo-onderdelen, en bovendien een jaarmarkt, suikerspinnen en elke avond vuurwerk. *Zie blz. 290.*

Het beste van Canada: andere hoogtepunten

Herfstkleuren rond Lake Brome.

De beste wintersportlocaties

Lake Louise. Afwisselend gebied voor skiërs en snowboarders in het hart van het Banff National Park. *Zie blz. 292.*
Fernie Alpine Resort. Bekend om de poederachtige sneeuw en het onbegrensde gebied (in British Columbia).
Whistler-Blackcomb. Het beste skioord van Noord-Amerika biedt meer dan tweehonderd pistes, drie gletsjers, 16 keteldalen en een onbegrensd achterland. *Zie blz. 264*.
Mont-Tremblant. De hoogste berg in de Laurentides van Québec met102 pistes en meer dan 7 ha *ramps*, *rails* en *jumps*, en bovendien een *superpipe* van olympisch niveau. *Zie blz. 191*.
Le Massif. Le Massif in de regio Charlevoix in Québec is het steilste gebergte in het oosten van Canada. Het kan hier geweldig sneeuwen, gemiddeld bijna 7 m per seizoen.
De grootste schaatsbaan ter wereld. De 7,8 km lange schaatsbaan op het Rideau Canal kronkelt door hoofdstad Ottawa en trekt elk jaar meer dan een miljoen bezoekers. *Zie blz. 145*.

Een skiër offpiste.

De leukste markten

Byward Market, Ottawa. Traditionele boerenmarkt waar etenswaren, bloemen, planten, groenten en fruit te koop zijn.
City Market, Saint John. Een levendige markt met producten uit New Brunswick, waaronder *fiddlehead greens* en *dulse*. *Zie blz. 213.*
Atwater Market, Montréal. Op deze markt vindt u een enorme selectie groenten, fruit, kaas, vlees, brood en pasteitjes, geheel in de geest van het Franse verleden van Montréal.
St Lawrence Market, Toronto. Van vis en vers gebakken brood tot kaas uit Ontario en allerlei biologische etenswaren, men verkoopt het hier allemaal. *Zie blz. 131*.
Granville Island Public Market, Vancouver. Een markt, theaters, restaurants en ambachtslieden - voor elk wat wils. *Zie blz. 262*.

De Granville Island Public Market in Vancouver.

De mooiste uitzichten

Cape Enrage, New Brunswick. Deze woeste kaap rijst ten oosten van het Fundy National Park boven de beukende zee op. *Zie blz. 215.*

Terrasse Dufferin, Ville de Québec. Vanaf de voet van het imposante Château Frontenac hebt u een panoramisch uitzicht op de rivier de Saint Lawrence, de zuidoever en de bergen in de verte. *Zie blz. 194.*

CN Tower, Toronto. Een populair icoon met een glazen vloer, waar u vanaf 346 m hoogte recht naar beneden kijkt. *Zie blz. 130.*

Banff Gondola. Vanuit de kabelbaan op de Sulphur Mountain hebt u een mooi uitzicht op Banff, Mount Rundle, de Bow Valley, de Aylmer Mountains en de Cascade Mountains. *Zie blz. 291.*

Grouse Mountain. Deze berg in het noorden van Vancouver biedt een fantastisch uitzicht op de stad. Op een kraakheldere dag kunt u de San Juan Islands zien liggen. *Zie blz. 263.*

De CN Tower, Toronto.

De prachtigste stranden

Long Beach. Prachtige strook goudgeel zand tussen Ucluelet en Tofino aan de westkust van Vancouver Island. De zee is hier zelfs een uitdaging voor ervaren surfers. *Zie blz. 277.*

Sauble Beach. Dit ongerepte strand ligt langs de oever van Lake Huron in Ontario. Het ondiepe water van het meer is aangenaam warm. *Zie blz. 162.*

Sandbanks Provincial Park. Bij de drie stranden in dit park in Ontario komen zwemmers, windsurfers en zeilers bijzonder goed aan hun trekken. *Zie blz. 150.*

Surfer op een Canadees strand.

Hondenslee in Yukon Territory.

De beste musea

Pier 21, Halifax. Tussen 1928 en 1971 kwamen hier meer dan een miljoen immigranten aan, onder wie gastkinderen, oorlogsbruiden en duizenden vluchtelingen. Hun hoop, angsten en tranen worden hier prachtig weergegeven. *Zie blz. 222.*

Museum of Anthropology, Vancouver. Het belangrijkste museum van de stad richt zich op de kunst en de cultuur van de lokale indianen. Spectaculaire collectie Haida-beelden en totempalen. *Zie blz.259.*

Royal Ontario Museum, Toronto. Al voor de opening van de nieuwe, kristalvormige aanbouw van Daniel Liebeskind was dit het meest vooraanstaande museum van Canada met een fantastische collectie. *Zie blz. 136.*

Pointe-à-Callière Musée d'Archéologie et d'Histoire de Montréal. De hightech-presentaties en archeologische vondsten brengen de oude stad tot leven. *Zie blz. 175.*

National Gallery of Canada, Ottawa. Wie in tijdnood komt, mag deze galerie beslist niet schrappen. U vindt hier kunst van de Canadese First Nations en van aboriginals uit andere delen van de wereld. *Zie blz. 147.*

Masker in het Museum of Anthropology in Vancouver.

Een natie in ontwikkeling

De kolonisatie van Canada begon al 20.000 jaar geleden, maar werd met de komst van indiaanse volken en de Inuit pas echt serieus.

De eerste kolonisten die in Canada aankwamen waren nomadische groepen die vanuit Siberië de Beringstraat waren overgestoken. Deze stoere en onverschrokken mensen wilden een nieuw leven beginnen in de bevroren wildernis van Noord-Alaska en Yukon Territory. Aangenomen wordt dat ze vijf- tot tienduizend jaar geleden arriveerden. Om in het barre klimaat - extreem lage temperaturen en gure winden - te kunnen overleven, ontwikkelden zij opmerkelijke technieken. Deze eerste 'Canadezen' zijn bekend geworden als de Inuit, die zich in het poolgebied vestigden, en de indianen, die zich over het hele continent verspreidden. In Canada zijn nog altijd sporen van hun oude culturen te vinden.

De Inuit

De voorvaderen van de huidige Inuit hadden zowel intelligentie als fantasie nodig om in hun nieuwe continent te slagen. Als één woord het levensthema van hun cultuur goed weergeeft, dan is het wel 'overleven'.

De Inuit spraken Inuktitut, een taal die geen woord voor 'leider' kent - het gezag berustte binnen de groep. Vandaag de dag is het Inuktitut de eerste taal van meer dan 35.000 Canadezen.

De Inuit staan bekend om de eenvoud van hun jacht- en kookgerei. Bogen en pijlen met een punt van vuursteen, ivoor of been waren de belangrijkste middelen om eten op tafel te krijgen. Ook maakten de Inuit wapens die waren afgestemd op het seizoen waarin ze jaagden. Veel van deze gewoonten zijn onveranderd gebleven.

Blackfoot-opperhoofd Duck en zijn gezin.

Archeologen roemen de Inuit vanwege hun ingenieuze ijssperen. Die speren hebben veertjes of haartjes aan het uiteinde dat de jager boven een gat in het ijs houdt. Een beweging van de veertjes of haartjes duidt op de aanwezigheid van een dier. De jager moet hiervoor vaak urenlang in de vrieskou boven het gat zitten.

Voedsel was een grote obsessie voor de Inuit. Men jaagde op zeehonden, walrussen, walvissen en kariboes. Walvisspek, vlees en vis werden veel en altijd rauw gegeten (dan heeft het de meeste voedingswaarde). Half verteerd mos uit de maag van een kariboe werd als een delicatesse beschouwd en bracht enige variatie in de maaltijd.

De Inuit worden vaak in één adem genoemd met koepelvormige iglo's. Zonder bomen (en

De geboorte van het dominion Canada

Aan het begin van de 19e eeuw stond een samenvoeging van de vijf Britse kolonies in Noord-Amerika aan weerszijden van de oceaan op de agenda.

Eenwording, zo redeneerde men, zou niet alleen de economie versterken, maar ook een stevig blok tegen een mogelijke agressieve daad van de Verenigde Staten vormen. In 1849 was in Ottawa een wetgevende assemblee voor Opper- en Neder-Canada gevormd, maar in plaats van belangrijke problemen aan te pakken werd er vooral veel gekibbeld. Regeringen hielden het een paar maanden en vervolgens slechts een paar weken vol, en in 1864 werd een politieke impasse bereikt.

Door de Amerikaanse Burgeroorlog waren de Canadezen beducht voor een nieuw Engels-Amerikaans conflict. Federalisering leek een geschikte manier om de kolonies weer op de rails te krijgen. Nog in 1864 werd een coalitie van rivaliserende partijen gevormd (de Parti Bleu van George Étienne Cartier, de liberalen van krantenmagnaat George Brown en de conservatieven van John A. Macdonald). Hun akkoord was gebaseerd op federalisering.

In de maritieme provincies was ook een debat over eenwording op gang gekomen. Er was al een conferentie georganiseerd om een strategie voor federalisering te bepalen, toen de regeringen van Opper- en Neder-Canada van de plannen hoorden. Hierop besloten John Macdonald, George Brown en zes andere ministers de conferentie bij te wonen om hun voorstellen op tafel te leggen. Vanuit Québec City zetten ze met de *Queen Victoria* koers naar Prince Edward Island. De delegatie raakte enigszins verontrust toen ze bij aankomst door slechts één ambtenaar in een oesterboot werd verwelkomd, maar wist de maritieme overheden ervan te overtuigen dat ook Opper- en Neder-Canada bij de federalisering moesten worden betrokken. Tijdens 'het grote interkoloniale drinkgelag' (zoals een krant in New Brunswick schreef) werden de voorwaarden op hoofdlijnen op papier gezet, die een paar weken later tijdens de Québec-conferentie werden bekrachtigd.

In 1866 werden de laatste besprekingen met het Britse ministerie van Koloniën gehouden, waarmee de weg vrij was voor de belangrijkste wet in de constitutionele geschiedenis van Canada. Op 1 juli 1867 werd het gefederaliseerde Canada een feit toen de British North America Act de Britse provincie Canada in Ontario en Québec (het vroegere Opper- en Neder-Canada) splitste en samenvoegde met New Brunswick en Nova Scotia (Prince Edward Island en Newfoundland hadden zich op het laatste moment teruggetrokken). Het nieuwe land werd het dominion Canada genoemd. Een fragment uit de wet luidt als volgt:

De grondleggers van de federatie.

Whereas the provinces of Canada, Nova Scotia and New Brunswick have expressed their Desire to be federally united into One Dominion under the Crown of the United Kingdom of Great Britain and Ireland, with a Constitution similar in Principle to that of the United Kingdom;

And whereas such a Union would conduce to the Welfare of the Provinces and Promote the interests of the British Empire;

And whereas on the Establishment of the Union by Authority of Parliament, it is expedient, not only that the Constitution of the Legislative Authority in the Dominion be prepared for, but also that the Nature of the Executive Government therein be declared;

And whereas it is expedient that Provision be made for the eventual Admission into the Union of other parts of British North America.

De Inuit

Al meer dan 5000 jaar wonen de Inuit en hun voorvaderen in het Noordpoolgebied en pas nu krijgen hun cultuur en hun leefwijze het respect dat ze verdienen.

Het is nog niet zo heel erg lang geleden dat Canadezen ten zuiden van de 60e breedtegraad (grofweg ten zuiden van Yukon, Northwest Territories en Nunavut) verbaasd waren te horen dat eskimo's zichzelf altijd Inuit, de 'enige mensen', noemen. Deze naam is heel toepasselijk, want de Inuit zijn de enige mensen die al duizenden jaren in het Noordpoolgebied wonen. 'Eskimo' is een Cree-woord voor 'rauwvleeseter', en dat is geen naam die recht doet aan deze veerkrachtige mensen met hun zachte stem. Het feit dat Europese Canadezen de Inuit zo lang 'eskimo's' hebben genoemd, spreekt boekdelen over de stilte die tussen de twee groepen heeft bestaan.

Het Noordpoolgebied heeft in het verleden met zowel warmere als koudere perioden te maken gehad, die elk verschillende planten en dieren met zich brachten. De nomadische bewoners van het noorden moesten zich daaraan aanpassen.

De eersten staken in een relatief warme periode de Beringstraat over. Deze nomaden, die bekendstaan als de pre-Dorset, verspreidden zich noordwaarts over de Noordpoolarchipel en oostwaarts over Groenland. Ze jaagden op zeehonden en bevisten de Noordelijke IJszee. Rond 1500 v.Chr. begon het kouder te worden in het noorden, waardoor de pre-Dorset naar het vasteland in het zuiden werden gedwongen. Hierna ging de pre-Dorset-cultuur over in de Dorset-cultuur. De Dorset beslopen een kudde kariboes in plaats van op jacht te gaan op het zee-ijs. De culturele banden met hun verwanten ten westen van de Beringstraat werden verbroken.

Toch zijn de Dorset geen rechtstreekse voorvaderen van de Inuit. In het jaar 900 brak weer een warmere periode aan en begon het permanente pakijs zich terug te trekken, waardoor de walvissen, zeehonden en walrussen via de Beringstraat de Beaufortzee in konden zwemmen. De Thule uit Alaska jaagden op deze zeezoogdieren en volgden dus al snel. Zij waren in verschillende opzichten anders dan de Dorset. Zo woonden ze in tamelijk grote nederzettingen aan de kust, terwijl de Dorset kleine familiegroepen vormden. Verder waren de Thule technisch betere jagers. Ironisch genoeg verkeerden de Thule rond 1500 in dezelfde situatie als de Dorset drieduizend jaar eerder, want opnieuw was er een mini-ijstijd aangebroken. In deze periode werd het pakijs zo dik dat het aantal zeezoogdieren dat via de Beringstraat naar de Noordelijke IJszee trok sterk afnam en de migratiepatronen van de kudden kariboes zich in

Thule-vindplaats nabij de Resolute Bay.

Eten en drinken

Van de oorspronkelijke inwoners tot de immigranten, allemaal hebben ze hun sporen in de Canadese keuken achtergelaten. De Canadezen kunnen putten uit de voedselbronnen van het land.

De maaltijden van de 16e-eeuwse kolonisten van Canada bestonden uit hetgeen de jacht, visvangst en voedselverzameling opleverden. De daarvoor benodigde technieken leerden zij van de autochtone bevolking. Door de elkaar opvolgende stromen immigranten is de Canadese keuken uit verschillende componenten opgebouwd. Er zijn meer dan 80 bevolkingsgroepen in het land, en steden als Toronto tellen ongeveer 5000 restaurants. In Toronto is de Italiaanse bevolking net zo groot als die van een flinke Italiaanse stad en bevindt zich een van de drukste Chinatowns van Noord-Amerika. Vrijwel elk denkbaar gerecht en ingrediënt is wel ergens in Canada verkrijgbaar, in ieder geval in de grotere steden.

In de afgelopen vierhonderd jaar hebben opeenvolgende immigrantenstromen met hun recepten en ideeën stuk voor stuk een bijdrage aan de Canadese eetcultuur geleverd.

Bezoekers zouden kunnen denken dat de Canadese eetcultuur uitwisselbaar is met die van Amerika, want net als daar zijn hamburgers en patat standaardkost in Canadese winkelcentra. Maar wie beter kijkt ziet Japanse sushi, Koreaanse *bulkoki*, Chinese roerbakgerechten, Oekraïense en Poolse *pierogi* en Griekse souvlaki. De Canadezen zijn eraan gewend om etenswaren uit vier of vijf culturen op één bord te combineren.

Eten uit eigen tuin

De verschillende trends en obsessies op het gebied van vers en biologisch zijn helemaal op hun plaats in Canada. De dagelijkse kost van de First Nations-culturen was gebaseerd op wat beschikbaar was en gedurende de wintermaanden kon worden opgeslagen. In een land dat rijk is aan wild, vis, mais, pompoenen, bonen, bessen en groenten was de keuken in de zomer gevarieerd, maar in de lange winters erg beperkt. De kolonisten en immigranten probeerden doorgaans de gerechten uit hun geboorteland te kopiëren. Omdat dit echter niet altijd haalbaar was, ging men zich aanpassen aan het land en kwamen er langzamerhand nieuwe gerechten tot ontwikkeling.

Verse augurken en paarse wortels in Saskatchewan.

Tegenwoordig stelt de moderne technologie boeren in staat ook meer exotische gewassen in Canada te verbouwen, waardoor de keuze aan verse ingrediënten soms werkelijk verbluffend is.

Reizen door Canada

Een gedetailleerde gids van het hele land, waarbij de belangrijkste bestemmingen met een cijfer (of letter) zijn aangegeven op de kaartjes (bijvoorbeeld ❶).

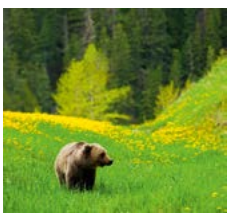

Een grizzlybeer in de bergen van British Columbia.

Canada is het op een na grootste land ter wereld. Van de Grote Oceaan in het westen tot de Atlantische Oceaan in het oosten meet het 5500 km en van de noordpunt van Ellesmere Island tot de grens met de Verenigde Staten 4600 km.

Maar liefst 89 procent van dit enorme landoppervlak wordt niet permanent bewoond. De stedelijke gebieden vormen hiermee een schril contrast, want ruim 80 procent van de ruim 35 miljoen Canadezen woont in grote centra in een relatief smalle strook langs de grens met de VS, het merendeel in Ontario, Québec en British Columbia.

Canada wordt gedomineerd door drie grote steden: Toronto, Montréal en Vancouver - steden die al eeuwenlang commentaar bij hun bezoekers ontlokken. In 1859 zei de Schot Charles Mackay bijvoorbeeld over Toronto dat 'de stad een Yankee-achtige uitstraling heeft ... een energiek, bruusk, zakelijk voorkomen'. Montréal daarentegen 'geeft de indruk van een tamelijk grote, mooi gebouwde Europese stad met moderne toevoegingen van deels Franse en deels Engelse architectuur'. Vancouver is weer een heel andere stad, die zijn inspiratie aan noch Amerika noch Europa heeft ontleend.

Hoogbouw in het centrum van Toronto.

Canada bestaat uit tien provincies en drie territoria. Aan de noordelijke Atlantische Oceaan liggen Newfoundland en Labrador, die samen de meest oostelijke provincie vormen, Prince Edward Island, de kleinste provincie, en Nova Scotia, een schiereiland. New Brunswick is vrijwel rechthoekig en heeft een zacht golvend landschap. Québec en Ontario zijn door hun steden en levendigheid de bekendste provincies, hoewel Alberta hen inmiddels op de hielen zit. Van de prairieprovincies is Saskatchewan een reputatie op het gebied van innovatie aan het ontwikkelen, terwijl Manitoba wat meer op de achtergrond staat.

Rudyard Kipling was vooral verheugd over de schone lucht en de pioniersgeest van British Columbia. In 1908 schreef hij dat 'zo'n land een energiek mens goed doet, hoewel het ook niet zo slecht is voor lanterfanters'. Energie is beslist nodig om de drie territoria van Canada te verkennen: Yukon Territory, Northwest Territories en - de jongste - Nunavut. Maar ook daar kan worden gelanterfant. Of eigenlijk overal in Canada.

koka en **Haliburton** kunnen niet meer worden betiteld als beboste wildernissen, want ze zijn inmiddels bezaaid met duizenden en nog eens duizenden vakantiewoningen. Ontario is een van de weinige locaties ter wereld waar schijnbaar iedereen een 'buiten' heeft, ook al is dat soms niet meer dan een eenvoudig huisje.

Een museum in het bos

Ten noorden van Haliburton en ten noordoosten van Muskoka ligt het laatste echt ongerepte gebied van Zuid-Ontario: het 7600 km² grote **Algonquin Provincial Park** ㉘ (zie www.algonquinpark.on.ca voor de openingstijden). Het park is in 1893 gesticht en koestert het erfgoed van Ontario als een soort natuurlijk museum.

De ongeveer 2500 meren van het park zijn het leefgebied van de duiker, de langst bekende vogelsoort ter wereld. Hierin is sinds het einde van de laatste ijstijd, 10.000 jaar geleden, weinig verandering gekomen. In het noordwesten van het park zijn rituele holen van de Algonquin te vinden. Een jonge Algonquin ging hier dagenlang zonder eten zitten wachten op de verschijning van een beschermgeest die de overgangsrite zou voltrekken. Ten oosten van het **Opeongo Lake** bevinden zich de laatste tientallen Weymouth-dennen van Ontario. Dit is alles wat nog over is van de enorme bossen die gekapt werden voor hout voor masten voor Britse marineschepen.

Algonquin kunt u het beste per kano bekijken. Als u vanaf het **Canoe Lake** naar het noorden peddelt, hoeft u maar één of twee keer de kano over een stuk land te dragen om de motorboten en kampeerders achter u te laten. Dieper het park in kunt u stekelvarkens, bevers, herten, wolven, beren en elanden zien. In augustus organiseren de parkbeheerders *wolf howls*, waarbij kampeerders er 's avonds massaal op uit trekken om de wolven tot gehuil te verleiden. De watervogels hebben zo'n aansporing niet nodig. Hun spookachtige roep, waarvan de Cree dachten dat het het geluid van een krijger was die de toegang tot het paradijs was geweigerd, is op elk meer te horen.

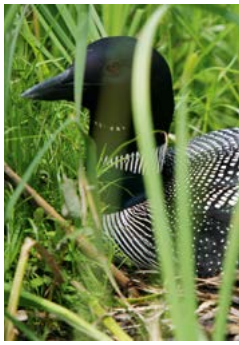

Vogel in het Algonquin Provincial Park.

Kanoën in het Algonquin Provincial Park.

van 1967 **Habitat 67**, een kubistische voorstelling van de Mont-Royal die uit 158 betonnen appartementen bestaat.

Het Parc Jean-Drapeau

In de Saint Lawrence liggen twee kunstmatige eilanden, het **Île Ste-Hélène** en het **Île Notre-Dame**, waar in 1967 de Wereldtentoonstelling plaatsvond en die nu samen het Parc Jean-Drapeau vormen. De **Biosphère** Ⓢ, de geodetische koepel op het Île Ste-Hélène waarin het Amerikaanse paviljoen was gehuisvest, is tegenwoordig een milieuobservatiecentrum dat zich richt op het ecosysteem van de Saint Lawrence en de Grote Meren (www.parcjeandrapeau.com/en/biosphere-environment-museum-montreal, zie de website voor de openingstijden). In het oosten van het eiland bevindt zich het pretpark **La Ronde** (www.laronde.com, zie de website voor de openingstijden). Er vlakbij staat het **Vieux Fort** (1822), waar in de zomer oude slagen worden nagespeeld. Het **Musée Stewart** (www.stewart-museum.org, zie de website voor de openingstijden) biedt inzicht in de Europese ontdekkingsreizen en de kolonisatie van Nieuw-Frankrijk. Op het Île Notre-Dame kunt u een gokje wagen in het **Casino de Montréal** Ⓣ, vanwaar u ook een prachtig uitzicht op de rivier en de stad hebt (dag en nacht open).

Hochelaga-Maisonneuve

Hochelaga-Maisonneuve, in het oosten van Montréal, was ooit de op vier na grootste stad van Canada, maar werd in 1918 bij Montréal gevoegd. De wijk staat bekend om de prachtige architectuur, waarvan de **Marché Maisonneuve** een van de beste voorbeelden is. De markt dateert uit 1912 en is vandaag de dag populair vanwege de biologische en regionaal gekweekte producten.

Het **Parc Olympique** Ⓤ (www.parcolympique.qc.ca, zie de website voor de openingstijden van de verschillende activiteiten die geboden worden in het complex) aan Rue Sherbrooke is een van de meest ambitieuze sportcomplexen ter wereld. Het voor de Spelen van 1976 gebouwde Olympisch stadion is een ontwerp van de Franse ar-

Tip

Het Île Notre-Dame is een heerlijke bestemming voor picknickers en fietsers. Er is zelfs een kunstmatig strand en een meer om in te zwemmen.

De Biosphère de Montréal.

jauw moesten drogen. En dat moest aan wal gebeuren.

Engeland voelde aanvankelijk niets voor een kolonie en ontmoedigde de kolonisatie dan ook actief. Het was zelfs verboden om de winter in Newfoundland door te brengen. Na de Vikingen waren de zogenaamde 'masterless men' dan ook de eerste Europeanen die zich in Canada vestigden. Dit waren gedroste zeelui, die een leven in een van de vele natuurlijke havens van Newfoundland verkozen boven een leven aan boord. Hun onafhankelijkheid en overlevingsdrang zijn nog altijd terug te vinden in het karakter van de hedendaagse Newfoundlander.

De Vikingen van de 11e eeuw wisten niet te overleven, misschien vanwege een klimaatverandering of door vitaminegebrek. Verhalen over de nederzetting Vinland wijzen erop dat Snorri Torfinnsson het eerste kind van Europese origine was dat in de Amerika's geboren is. Toen Columbus een paar jaar voor zijn 'ontdekking' van de Nieuwe Wereld in 1492 IJsland aandeed, werd hem waarschijnlijk wel over de Vikingreizen naar dit gebied verteld. Vinland bevond zich in L'Anse-aux-Meadows, op de noordpunt van het Northern Peninsula.

Mondelinge overlevering

In St John's wordt een unieke mengeling van Engelse en Ierse dialecten gesproken. Eeuwen geleden zijn die door de oorspronkelijke kolonisten geïntroduceerd en sindsdien vrijwel onveranderd gebleven. De taal verschilt hierdoor niet veel van het Engels uit de tijd van Shakespeare, en St John's is dan ook de enige plaats ter wereld waar veel 17e-eeuwse woorden en uitdrukkingen in het dagelijkse taalgebruik voorkomen.

Het vertellen van verhalen is een traditie in Newfoundland. De mondelinge overlevering van generatie op generatie is nog altijd springlevend. De tijden veranderen, maar niet alle Newfoundlanders veranderen mee. Guglielmo Marconi werd een 'onverbeterlijke dandy' genoemd toen hij in 1901 naar Newfoundland kwam om de eerste draadloze boodschap over de Atlantische Oceaan te ontvangen. Het

ALBERTA

Van hoge bergen tot weidse prairies, van nationale parken met besneeuwde bergtoppen tot sporen van dinosaurussen, en van moderne steden tot ouderwetse stadjes, Alberta heeft het allemaal.

Kaart blz. 268

Als een provincie kon lopen, dan zou Alberta een beetje paraderen: kin omhoog, borst vooruit en de ogen op de toekomst gericht. En waarom ook niet? De provincie beschikt over het beste van het westen: vruchtbare landbouwgrond, een schat aan olie, gas en kolen, moderne steden zoals Calgary en Edmonton, en de weergaloze Canadese Rockies.

De inwoners van Alberta mogen graag te koop lopen met de sterke punten van hun provincie, zelfs zo graag dat hun trots volgens sommigen veel weg heeft van Amerikaanse opschepperij. De petroleumindustrie, die in de jaren zeventig van de vorige eeuw de aanjager was van de enorme economische groei in Alberta, werd voor het grootste deel op poten gezet door Amerikaanse bedrijven, die kundigheid maar ook grootspraak uit Texas meenamen. Hun ondernemersgeest, die onontbeerlijk is in een wereld waarin het nemen van risico's wordt beloond, lijkt op de rest van de inwoners te zijn overgeslagen.

Het olierijke Alberta

Rancher John Lineham nam niet al te veel risico toen hij in 1902 een put boorde tussen de oliepoelen langs de Akamina Parkway in het zuidwesten van de provincie. De Kutenai, de eerste bewoners van dit gebied, gebruikten de olie al eeuwenlang als balsem bij de genezing van wonden. De put van Lineham, de eerste in het westen van Canada, was vier jaar lang goed voor driehonderd vaten per dag, maar viel toen droog. De locatie van zijn **Discovery Well** is te vinden in het **Waterton Lakes National Park** ㉑ (www.pc.gc.ca), 250 km ten zuiden van Calgary.

Het landschap in dit park gaat abrupt over van golvende graslanden in met sneeuw bedekte bergtoppen, die zijn gevormd door gletsjers uit de ijstijd. Een boottocht over een van de meren voert u langs prachtig uitgesleten rotsformaties, waaronder 'hangende' valleien hoog op de bergwanden. Door de **Red Rock Canyon** kronkelt een

Rodeo.

CANADA

REISINFORMATIE

Vervoer

Reizen naar Canada 338
Met het vliegtuig 338
Met de boot 338
Met de auto of bus 338
Met de trein 338
Vervoer in Canada 338
Met het vliegtuig 338
Met de trein 339
Met de bus, auto of camper ... 339

Praktische informatie

Accommodatie 341
Alarmnummers 341
Alleenreizende vrouwen 341
Ambassades en consulaten 342
Douanevoorschriften 342
Elektriciteit 342
Etiquette 342
Feesten 342
Fotografie 342
Gehandicapte reizigers 343
Geldzaken 343
Gezondheid en medische zorg .. 343
Homoseksualiteit 344
Internet 344
Kinderen 344
Kleding 344
Klimaat 344
Maten en gewichten 345
Media 345
Noodgevallen 345
Officiële feestdagen 345
Openingstijden 345
Post 346
Reisbudget 346
Religie 346
Studenten 346
Telecommunicatie 346
Tijdzones 346
Toeristische informatie 347
Touroperators 349
Veiligheid en criminaliteit 349
Winkelen 349

Lezenswaard

Andere *Insight Guides* 350
Divers 350
Geschiedenis 351
Kinderboeken 351
Reisverhalen 351
Taal 351

Fotoverantwoording 352
Colofon 353
Index 354

VERVOER

REIZEN NAAR CANADA

Met het vliegtuig

De meeste bezoekers uit Nederland en België reizen met het vliegtuig naar Canada. Een groot aantal internationale luchtvaartmaatschappijen vliegt (al dan niet met tussenstop) vanuit Amsterdam en Brussel op Toronto, Montréal en Vancouver en in mindere mate op Edmonton, Calgary, Halifax en St John's (Newfoundland). **Air Canada** en regionale maatschappijen zoals **Porter Airlines** (www.flyporter.com) en **WestJet** (www.westjet.com) zorgen voor aansluitingen op een uitgebreid netwerk van lokale luchtverbindingen.

Luchthavenbelasting

Op een aantal Canadese luchthavens moeten alle vertrekkende reizigers een Airport Improvement Fee (AIF) betalen, die wel kan oplopen tot $ 30. Deze belasting is overigens meestal al bij de prijs van uw ticket inbegrepen.

Met de boot

Er varen autoveerboten tussen de Amerikaanse staat Maine en New Brunswick (Deer Island), en tussen de Amerikaanse staat Washington en British Columbia. Ook een cruise behoort tot de mogelijkheden. De meeste maatschappijen doen havens aan de Atlantische of Grote Oceaan aan, maar er zijn er ook een paar die cruises in het water van het Noordpoolgebied organiseren. In de zomermaanden zijn de Canadese kust en de Grote Meren het domein van jachtbezitters, en kan het soms dringen zijn voor een ligplaats. Wie met zijn jacht naar Canada vaart, moet zich allereerst bij de douane melden in een haven die over dergelijke faciliteiten beschikt.

Met de auto of bus

Als u vanuit Amerika met uw huurauto een bezoek wilt brengen aan Canada kunt u simpelweg naar de grens rijden om daar de douane- en immigratieformaliteiten af te handelen.

De grootste busonderneming die op Canada rijdt is het Amerikaanse **Greyhound**. Sommige ritten eindigen in een plaats of stad net over de grens waar u op een bus van een gelieerde Canadese busonderneming kunt overstappen, maar vanuit enkele Amerikaanse steden (zoals Boston, New York, Chicago en San Francisco) rijdt Greyhound rechtstreeks naar Vancouver, Toronto, Montréal en andere bestemmingen in Canada. De busonderneming biedt allerlei speciale tarieven en kortingen aan, onder andere voor studenten en onlinereserveringen. Neem voor nadere informatie contact op met **Greyhound Bus Lines** (tel. 1800-6618747, www.greyhound.ca).

Met de trein

De Amerikaanse spoorwegmaatschappij **Amtrak** rijdt via twee routes rechtstreeks naar Canada: vanuit Seattle naar Vancouver en vanuit Washington en New York naar Montréal. De Canadese spoorwegmaatschappij **VIA Rail** rijdt vanuit New York via Niagara Falls naar Toronto en vanuit Chicago naar Sarnia, London en Toronto. U hebt de keuze uit eerste en tweede klas; in beide klassen kunt u gebruikmaken van een restauratiewagen. VIA Rail biedt kortingen voor groepen, gezinnen en ouderen, en bovendien de interessante Canrailpas aan. Deze pas is er in twee varianten: met de Corridorpas kunt u in een aaneengesloten periode van 21 dagen naar keuze 7 of 10 enkele reizen maken of onbeperkt reizen in Québec en Ontario, de Systempas biedt dezelfde reismogelijkheden maar dan voor een aangesloten periode van 60 dagen en in heel Canada.

Neem voor nadere informatie contact op met:
VIA Rail
PO Box 8116
SUCC Centre-Ville
Montréal QC H3C 3N33
Tel. 514-8719830
www.viarail.ca

Eenmaal in Canada kunt u ook het volgende nummer bellen: 1888-8427245.
Amtrak
www.amtrak.com
Tel. 1800-8727245.

Vliegmaatschappijen

Air Canada
Tel. 1800-66992222
www.aircanada.com
Air Transat
Tel. 1877-8726728
www.airtransat.ca
KLM
Tel. 020-4747747
www.klm.com
WestJet
Tel. 1888-9378538
www.westjet.com

VERVOER IN CANADA

Met het vliegtuig

Voor wie lange afstanden wil afleggen of afgelegen gebieden wil bezoeken, is het vliegtuig de meest aanbevelenswaardige vorm van vervoer. Een autorit kan uiterst tijdrovend zijn; zo neemt de rit van Toronto naar Montréal vijf uur in beslag. De belangrijkste binnenlandse luchtvaartmaatschappij is Air Canada, die

PRAKTISCHE INFORMATIE

A

Accommodatie

In Canada hebt u een ruime keuze aan accommodatie in allerlei prijsklassen. In de drukke zomermaanden is een reservering absoluut noodzakelijk. Hotels houden uw kamer doorgaans tot 18.00 uur vast; als u van plan bent later te komen, dan kunt u het beste de receptie daarvan op de hoogte stellen. Zonder reservering doet u er goed aan al vroeg in de middag op zoek te gaan naar accommodatie, vooral in de zomer, wanneer de meeste verblijven (vooral die langs de snelwegen) snel volgeboekt raken. In vrijwel alle hotels, motels en vakantieverblijven worden de gangbare creditcards geaccepteerd, maar het is verstandig om er vooraf naar te informeren, zeker wanneer u naar afgelegen gebieden reist. Houd er verder rekening mee dat steeds meer hotels helemaal rookvrij zijn, en dat er dus ook op de kamers niet meer mag worden gerookt. Bed and Breakfasts en jeugdherbergen mogen zich in een steeds grotere populariteit verheugen. Deze doorgaans goedkopere en intiemere verblijven vindt u overal in Canada. Bovendien zijn er meer dan tweeduizend campings in Canada, waarvan de meeste plaats bieden aan zowel campers als tenten.

Alarmnummers

In Canada kunt via het algemene nummer voor noodgevallen, **911**, de hulp van de **politie**, een **ambulance** of de **brandweer** inroepen. Ook staan op de voorzijde of de eerste pagina van elk telefoonboek de diverse alarmnummers van het desbetreffende gebied opgesomd.

U doet er verstandig aan om bij een reservering altijd naar speciale aanbiedingen te vragen.

Vakantie op de boerderij

Een vakantie op een Canadese boerderij is een uitstekende manier om de sfeer op de prairie op te snuiven. Er worden allerlei activiteiten georganiseerd, die voor elk wat wils bieden. U kunt ook voor een paar dagen boeken.

Manitoba
Neem voor informatie contact op met **Country Vacations Association**, Sherry Lynn, P.O. Box 3, Waldersee MB R0J 2G0 (tel. 204-3524096, www.countryvacations.mb.ca).

Wie de provinciale gastvrijheid in een wat stedelijkere omgeving zoekt, gaat naar de site van **Bed and Breakfast of Manitoba** (www.bedandbreakfast.mb.ca).

Alberta
Een boerderijvakantie in Alberta biedt u de kans te ervaren hoe het er op een lokale boerderij of ranch aan toegaat. De vakanties zijn leuk, goedkoop en - als u daarvoor kiest - hard werken. U kunt kiezen uit verblijven die variëren van grote veeboerderijen tot kleine familieboerderijen (www.thecowboytrail.com).

Québec
De Fédération des Agricotours du Québec en het provinciale ministerie van Landbouw subsidiëren een programma voor boerderijvakanties dat verschillende goedkope mogelijkheden biedt.

De **Association de l'Agrotourisme et du Tourisme Gourmand du Québec** (4545 Avenue Pierre de-Coubertin, Montréal PQ, H1V 3R2 tel. 514-2523138, www.terroiretsaveurs.com) brengt de smaken van Québec onder de aandacht. Op de website staan links naar ruim duizend aanbieders van regionale producten, zoals restaurants, Bed and Breakfasts en winkels.

Saskatchewan
Steeds weer keren vakantiegangers terug naar huis met enthousiaste verhalen over hun verblijf op een boerderij in Saskatchewan, opgetogen als men is over de stevige maaltijden, de frisse lucht en zelfs de gezamenlijke klusjes. Kamperen op een boerderij is ook mogelijk. De boerderijen (maar ook B&B's) worden opgesomd in de jaarlijkse *Accommodation, Resort & Campground Guide* van Tourism Saskatchewan, maar u kunt ook op www.sasktourism.com kijken. Neem voor meer informatie over B&B's in de provincie contact op met de **Saskatchewan Bed and Breakfast Association**, 172 Cambridge Avenue, Regina SK S4N 0L2, tel. 306-7893259, www.bbsask.ca.

Alleenreizende vrouwen

Voor alleenreizende vrouwen is Canada waarschijnlijk een van de veiligste landen ter wereld. Er zijn zo veel vrouwen die in hun eentje voor zaken op reis zijn dat hotels en restaurants er volledig vertrouwd mee zijn en ook steeds meer aandacht aan de persoonlijke veiligheid zijn gaan besteden. Maakt u als vrouw alleen bovendien nog gebruik van uw gezonde verstand, dan is de kans op een vervelende ervaring in dit land minimaal.

Een aantal hotels in de steden heeft recentelijk tafeltjes voor 'singles' in hun restaurant geïntroduceerd. Het is een beschaafde manier om in een 'veilige' omgeving in contact te komen met andere mensen die alleen onderweg zijn. De receptie van uw hotel is een goede bron van informatie over veilige locaties en betrouwbare manieren om er te komen, want natuurlijk zijn er

Maten en gewichten

In Canada wordt gebruikgemaakt van het metrieke stelsel. Maten, gewichten, afstanden, inhoudsmaten en temperaturen zijn dan ook identiek aan die van het Europese continent.

bec tot de Rockies is het kouder en winderiger en bedragen de gemiddelden in de winter tussen de -18 °C en -5 °C.

In Yukon Territory, Northwest Territories en Nunavut kan het kwik tot -40 °C zakken, maar langs de zuidkust van British Columbia zorgt de warme golfstroom van de Stille Oceaan er doorgaans voor dat de temperatuur in de winter boven nul blijft.

Ook de sneeuwval verschilt van gebied tot gebied. Soms kan er eind november al worden geskied en gelanglauft, en meestal blijft de sneeuw in de bergen tot april of zelfs mei liggen.

M

Media

Kranten en tijdschriften

De dagbladen *National Post* en *The Globe and Mail* zijn in heel Canada verkrijgbaar. *La Presse* is het toonaangevende dagblad van Québec. In kiosken wordt een keur aan buitenlandse kranten en tijdschriften verkocht. Het grootste opinieblad van Canada, *Maclean's*, verschijnt wekelijks.

Radio en televisie

De **Canadian Broadcasting Company (CBC)** heeft twee nationale televisiezenders (Frans- en Engelstalig) en een zender die de hele dag alleen maar nieuws uitzendt. Verder heeft **CTV Global** twee zenders en het aanbod wordt gecompleteerd door regionale, provinciale, onafhankelijke en Amerikaanse zenders.

Kabelmaatschappijen zenden een keur aan nationale en Amerikaanse programma's uit, maar ook producties uit het buitenland. In de meeste grote steden is minimaal één meertalig of etnisch station.

CBC heeft ook een nationale radiozender, die zowel op AM als FM Engels- en Franstalige programma's verzorgt. Er zijn honderden particuliere zenders die nieuws en muziek de ether insturen.

N

Noodgevallen

Sluit voor de duur van uw reis door Canada beslist een **reisverzekering met werelddekking** af waarbij ook de kosten van medische zorg en repatriëring naar Nederland of België zijn inbegrepen *(zie ook* Gezondheid en medische zorg, *blz. 343)*. Mocht u tijdens uw verblijf in Canada onverhoopt medische zorg nodig hebben, maakt u zich dan geen zorgen: de Canadese ziekenhuizen staan bekend om hun hoge medische standaard.

In Canada kunt via het algemene nummer voor noodgevallen, **911**, de hulp van de **politie**, een **ambulance** of de **brandweer** inroepen. Ook staan op de voorzijde of de eerste pagina van elk telefoonboek diverse alarmnummers van het betreffende gebied opgesomd.

Wie zijn paspoort kwijt is of bijvoorbeeld juridische bijstand nodig heeft, moet contact opnemen met de ambassade of het consulaat van zijn land *(zie* Ambassades en consulaten, *blz. 342)*.

O

Officiële feestdagen

Behalve de onderstaande nationale feestdagen heeft elke provincie zijn eigen officiële feestdagen (informeer bij het plaatselijke toeristenbureau):

Nationale feestdagen

1 januari Nieuwjaarsdag
maart/april Goede Vrijdag
maandag voorafgaand aan 24 mei (of 24 mei zelf, als dat een maandag is) Victoria Day, koninginnedag
1 juli Canada Day
eerste maandag van september Labour Day (Dag van de Arbeid)
tweede maandag van oktober Thanksgiving Day (nationale dankdag)
25 december Eerste Kerstdag
26 december Tweede Kerstdag (behalve in Québec)

Openingstijden

De meeste winkels zijn geopend van 10.00 tot 18.00 uur en in veel grote steden zelfs tot 21.00 uur. In grote delen van het land zijn de winkels ook op zondag een paar uur open.

Buurtwinkels sluiten doorgaans om 23.00 uur hun deuren, maar sommige zijn 24 uur per dag open.

Overzichten van evenementen

Actuele informatie over theater, concerten, clubs, festivals en andere evenementen vindt u in de lokale dagbladen, maar in de meeste steden worden ook gratis magazines met die informatie verspreid. Tot de belangrijkste magazines, gedrukt en/of online, behoren:

- *Where Magazine* (www.where.ca) - wordt verspreid over hotels in Halifax, Ottawa, Toronto, Muskoka, Winnipeg, Calgary, Edmonton, de Canadese Rockies, Vancouver, Victoria, Whistler en Yukon.
- www.dose.ca biedt informatie over Halifax, Montréal, Toronto, Ottawa, Winnipeg, Edmonton, Calgary, Vancouver, Victoria en Whistler.
- *Now Magazine* verschijnt wekelijks in de regio Toronto en is ook online te raadplegen: www.nowtoronto.com.
- In Vancouver is een blik in *The Georgia Straight* veruit de beste manier om erachter te komen wat er in de stad te doen is - het blad komt elke donderdag uit en wordt dagelijks geactualiseerd op www.straight.com.
- In Montréal verschijnt elke maand *Cult MTL*, met informatie over culturele activiteiten in de stad. Kijk ook op de website: www.cultmtl.com.
- In Halifax biedt *The Coast* informatie via www.thecoast.ca.
- Bijzonderheden over evenementen in Winnipeg staan in de *Winnipeg Free Press*, online te raadplegen via www.winnipegfreepress.com.
- In Regina biedt het *Prairie Dog Magazine* actualiteiten, kunst en amusement. Het is overal in het centrum gratis verkrijgbaar (www.prairiedogmag.com).